

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL III.

Nr. 148.

Braşov, Luni, Marţi 4 (16) Iulie

1889.

Nou abonament

la

„GAZETA TRANSILVANIEI.”

Cu 1 Iulie 1889 stilul vechiu

s'a deschis nou abonamentul la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii fiicei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 8 fl. pe șase luni 16 fl., pe un an 32 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl. pe șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8 franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoască a scrie adresa lămurită și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei”.

Braşov, 3 Iulie.

Cestiunea stîrpirii concubinatarilor, fiind o cestiune de cea mai mare însemnătate din punctul de vedere religios-moral, e natural că tormeză un obiect de căpeteniă alu desbaterilor în sinode și în adunările preoțesci ale diferitelor tracte.

S'a putut vedea din rapoartele ce s'au prezentat sinodelor eparchiale și în acest an, că decă în unele părți viețuirile nelegiuite se împuțineză, în alte părți din contră crește numărul lor în mod înspăimântător.

Au fost avertisate, nu-i vorba, pretutindenea autoritățile bisericesci, să ia măsurile de lipsă și la casă de nevoia să ceară sprijinul autorităților administrative, pentru a se împedea viețuirile nelegiuite și a se stîrpi.

Din cele mai multe părți suntem informați, că în adevăr s'au și adresat cercurile, și în unele locuri deja câte două până acum, către oficiile preoțesci, ca să procedă cu energiă preoții la stîrpirea concubinatarilor.

Preoții din parte-le, cei mai mulți, n'au întârziat a procedea în înțelesul cercurilor la îndreptarea rului, și acolo, unde nici povețele lor părintesci, nici amenințările n'au putut folosi, s'a cerut ajutorul autorităților administrative.

Dér precum ni-se scrie din unele părți, autoritățile administrative sunt departe de ași înțelege chemarea și ași face datorința. Nu numai nu se mulțimesc pe alocurea nici cu aceea, că nu dau ajutorul cerut pentru înlăturarea unei stări de lucruri, care e contrară simțului religios-moral, ci precum ni-se scrie din comitatul Hunedorei, unii preoți, cari în puterea datorinței, ce o au autoritățile administrative, le ceru acestora ajutorul și sprijinul, primesc nise răspunsuri dela unele organe subalterne ale administrațiunei, ce nu se pot reproduce

într'unu dîră, ba se jenază chiar preoții, cari ne scriu, a ni-le comunica în scrisore măcar.

În asemenea împrejurări e cu neputință a lucra, în părțile bătute de Dumneșu cu astfel de organe administrative, cu succes la stîrpirea concubinatarilor, ba din contră e pericolul a se spori și astfel imoralitatea se încurajază chiar de cei chemați a o combate.

Și știut e, că unde simțul religios și moral lipsesce, acolo se încuibă toate relele, vine bătaia lui Dumneșu peste om.

În fața astei stări de lucruri, autoritățile noastre bisericesci superioare, care vor fi avînd cunoscință despre aceste neajunsuri, trebuie să intervină cu totă energia pentru ca organele administrative să și facă datorința, căci nu înțelegem cum ar pute suferi un guvern, fie el măcar al lui Koloman Tisza, ca pe când bisericile desășură totă energia pentru înlăturarea unei stări imorale, pe atunci administrația să o propage încurajînd o prin neîmplinirea datorinței sale.

Vom mai vorbi asupra acestei cestiuni din alte puncte de vedere.

Continuarea raportului

în procesul părintelui Lucaciu.

Raportorul nostru a fost silit să întreprind referada sa din numărul de Mercuri alu fiicei noastre. Acum ne trimite continuarea, care o publicăm, fiind de mare interes din punctul de vedere principiar și obiectiv, ceea ce rezultă chiar din firea lucrului:

Szűcs Illés: Dice că el la conferință n'a fost de față și că numai după conferință pe la 4 ore d. a. a sosit în Tăuții de sus, apoi ca un drumariu a intrat în birtul lui Liptak, unde a vădut o mulțime de Români, dintre cari cu aceea, cari sunt sub direcția lui, a început a vorbi. Li-a descris cum el, ca copilul sormanu, a umblat la școlă, cum a umblat desculț, de câte ori, în timp de erna mai ales, a simțit în picioarele sale împunsăturile dureroase ale frigului. Până la 27 de ani ai vieții sale a tot învătățit și s'a născut să se facă om.

Apoi s'a și făcut. Ca absolvent alu academiei din Șemnița a fost aplicat la montanistica erarială. Pe timpurile acelea domniau Nemții, cari scimă cum ne apăsau. Eu li-am spus apoi la omenii aceia, ca să învețe și ei, că numai cu cartea se învătăura te poți scutura de apăsătorii tăi. Între aceea a sosit și fratele d-lui Dr. Lucaciu, Constantin, care a lăsat în loc tot ce am vorbit eu la omenii mei și după aceea m'a invitat să merg și eu între domni și să stau între omenii simpli; m'am și dus acolo și am dat de mai mulți domni români, preoți și mireni, ba a fost acolo chiar și d-l s-pretor alu cercului. Aici s'au schimbat între mine și ei mai multe vorbe, în urmă însă eu m'am dus acasă. Ba mi-a aducut aminte, că am mai dîșu la omenii, în curte, ca să nu se lapede de noi, și să nisuiască prin lucru și purtare bună a se face vrednic de erariu. (E de notat, că Szűcs Illés e de origine Român, și ađi oficialu erarialu la minele din

Baia-Spriă.) A mai dîșu martorul: mă rog, eu sunt om atît de omenia, în câtă mi-ar plăce, ca măcar o a deca parte a țerii să fiă așa.

Preș.: N'ai fostu dér de față la vorbirea d-lui Lucaciu; dér te rog să-mi spuni, ce ai observat? Fost'a agitat poporul, pe care l'ai vădut?

Szűcs Illés: Mă rog, eu acesta n'o dîc, că am vorbit numai cu nise omeni din locu, vr'o doi trei, cari deja buseră mai mult. Vr'o agitare nu am observat pe ei?

Preș.: De ce religione e martorul?

Szűcs Illés: Mă rog, eu 'să romano-catolic, dér mai bine dîșu greco-catolic. (Bietul martor e Român de origine, o existență dubia, care s'a genat, seu s'a temut să o spună acesta espresu înainte tribunalului.)

După acesta se aduce înainte martorul Moroșanu Demetriu, care espune nise fasiuni, cari se reduc la nici încoce, nici incolu. Trecîndu tribunalul fără nici o considerațiune peste fasiunile acestui martor, se provocă a se presenta delatorul și martorul Liptak Jozsef, prietinel și alter ego alu lui Pap Zsiga.

Acesta, spre ore-care ilaritate a publicului, perorază totă ceea ce a dîșu și înșiră și notarul Pap Zsiga. La întrebarea președintelui spune, că scie și pricepe romănesce.

Acusatul nu numai că pune la îndoielă această mărturisire, ci chiar negă că ar sci romănesce. Coroianu rog pe tribunal, ca, pentru ca să se potă constata, că martorul aievea scie și pricepe limba română, mai ales cea literară, în care totdeauna are datină d-lu Lucaciu să vorbescă și în care a vorbit și cu aceea ocaziune, să citeze romănesce propozițiunile acelea, cari sunt incriminate, cu atîtă mai vîrtos, că a dîșu că forte bine și aduce aminte.

Președintele: la acesta erva vine în furia, se espectorază într'unu mod care vatămă serioșitatea locului ce-lu ocupă. Vădînd, că chiar și publicul se miră de acesta, se escusă cu vorbele: „Mă rog, e imposibilu omului să nu se turbure, dér mă rog, d-vostră așa vă purtați, încât omul își perde sângele rece și cumpetulu. Martorul stă înainte jurămîntului, și el, făcîndu-se atent la acesta, a mărturisit, că scie romănesce și că l'a priceput pe deplin pe d-lu Lucaciu. Noi acesta o primim.

Advocatul Coroianu nu răspunde nimic, numai cu un gest mult semnificativ ia spre notiță vorbele președintelui.

După acesta se provocă martorul Mostis Jozsef. Nu pricepe decăt forte puțin romănesce. Pe d-lu Lucaciu nu l'a înțeles. Elu acolo nu a observat nici o agitare în popor. De aceea și-a duce bine aminte, că pe d-lu Lucaciu l'a intrerupt în vorbirea sa cineva c'un strigăt de „nu-i drept”, la ceea-ce s'a oprit, de ore-ce ascultătorii s'au iritat pentru acesta, și că d-lu Lucaciu l'a provocat pe sub-pretor, ca pe conturbător să-l îndrume la ordine.

Preș.: Cine a fost acela, care a strigat?

Mostis: Mă rog, a fostu notarul nostru Pap Zsiga.

Preș.: De alta nu-ți aduc aminte?

Mostis: Nu!

Preș.: D'apoi ce ai observat: fost'a

poporul agitat? Strigat'a să peră Ungurii?

Mostis: No, mă rog, apoi deu dîc, așa ceva n'a fostu.

Preș.: Apoi ce a strigat poporul?

Mostis: Mă rog a strigat: să trăescă! N'a fostu acolo nici un rău; nu s'a întemplat nimica.

Preș.: Griješce moșule, te faci atent, că ești bătrân, c'unu picior în mormînt. Noi trebuie să judecăm drept, și pe d-ta te vom jura. Griji de suflet!

Mostis: Sciu mă rog, nici nu m'as perde sufletul. Numai un Dumneșu am, dér totuși ce nu sciu, nu pot să dîc.

Böszörményi: se rogă de tribunal, ca să potă fi concediat a se pute depărta.

Preș.: Despre acesta ne vom consulta.

Procurorul: Fiindu timpul înaintat și considerînd, că dintre martorii de până acum unii ar dori a se depărta, și luînd în considerațiă, că nu vom avea trebuință de dîșii în cursul pertractării, propun, ca martorilor: Böszörményi Andre, Szűcs Illés și Mostis să li-se ceară jurămîntul.

Coroianu dîce, că și de acești martori se vede a fi lipsă în cursul pertractării și e în contra jurării și concediării lor ađi.

Tribunalul îi pune să jure, și reținînd numai pe Böszörményi, pe cei doi îi concediază, plătindu-le competența lor legală.

Ședința la 6 ore și 25 minute se încheia.

5 Iulie; ziua a 2-a de pertractare. Ședința se începe la 9 ore 5 min. Publicu mai puțin decăt ert. Se continuă fasiunile martorilor. E provocat să vină martorul

Roth Mátyás: La întrebările președintelui răspunde, că e din Tăuții de sus, a fostu prezentu la conferința alegătorilor din cestiune, și că l'a priceput pe oratorul Vasiliu Lucaciu. Repetă apoi cu o pertinac și obrășnică întru adevăr caracteristică toate acelea, ce martorii acuatori de mai nainte au spus; și când președintele îl întrebă despre fasiunile, ce le-a făcut înainte judelei investigator, răspunde, că toate acelea le susține și ađi.

Președintele: Cu ce a încheiat d-lu Lucaciu vorbirea sa?

Roth M.: Va veni fraților preste puțin timpul, în care vom face și noi datorința noastră!

Președ.: Și decă ai fostu de față până în capăt, sci-mi ai spune, ce efect a produsu vorbirea lui Lucaciu? Veđi, lucrul e vechiu destul, dér totuși de ce-ți aduc aminte?

Roth M.: Au fostu de totului agitați, și au tot strigat: să trăiescă.

Președ.: Terminîndu-se fasiunea acestui martor, îl rog pe d-lu acusat, ca să-mi espună observările sale față cu ea.

Lucaciu: On. Tribunal reg! Nu sciu de ce să mă mir mai mult. De impertinența acestui martor, care de sine nici n'ar sci vorbi nimica, seu de on. președinte, care i-a pus pe buze toate întrebările așa, că elu nu avea să răspundă altcum, decăt cum a fostu silit, ca să nu lase a se nimici fasiunile dinaintea judelei investigator. Am însă

Pe un an 12 n., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se primum în la tôte oficiile postale din ținra și din afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dîșu în casă: Pe un an 12 fl. pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. seu 15 bani.
Atâtă abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

să spună din capul locului, că nici acestu martor nu scie românește și că poate chiar acesta pricepe mai puțin limba noastră. Cum am spus și mai înainte, mi-ar plăce să reproducă românește recriminările sale. Dér față de acesta m'aș îndestuli și numai cu atâta, decât ar sci să spună aici, cum se dice séu cum aș fi dîșu eu: „a magyarok egyházunk szentélyeibe tolakodnak, egyházi törvényeiket lábbal tiporják“ etc.? Proposițiunea acesta chiar cum a dîș'o și martorul, pretinde o cultură mai superiôră, ce nu numai că nu se vede, dér nici nu se poate presupune la martorul. Dér lăsămú tóte la o parte și-lú întrebămú pe martorul însuși, că sci-mi-ar reproduce numai o singură proposițiune românește din cele ce le-a dîșu?

Böszörményi (procurorul): Mě rogú, onoratú tribunalú, este deja o decisiune a d-vóstră, pe basa și în puterea căreia aici nu póte și nici nu e iertatú, că martorulú sé rostéső măcarú unú cuvântú în limba română. Nu ne-amú adunatú noi aici sé vedemú, decât scie séu ba cineva românește; e destulú, decât cu jurământú afirmă, că scie, din parte-mi protestezú cu tótá puterea posițiunei ce-o ocupú, ca cererei acusatului sé i-se dea locú.

Președint.: Onoratulú procurorú sé fiá convinsú, că noi nu ne vomú abate dela sentința noastră de mai înainte în această cauză adusă, ér câtú pentru d-lú acusatú și avocatulú apărătorú mai repetú odatá, că acestei pretensiuni a lorú nu se póte satisface, și mē rogú, ca sé se ia la protocolú, că tribunalulú cu tótá gravitatea oficiului séu odatá pentru tódéuna anunță, că unorú pretensiuni, ca acestea, nu póte și nici nu vré sé dea locú. E destulú, că martorulú a declaratú, că scie românește și că l'a priceputú pe d-lú Lucaciu, când a vorbitú în Těuți.

Lucaciu: M'așú ruga sé se întrebe martorulú încá odatá și seriosú, decât aievea scie elú românește?

I-se pune întrebarea dorită.

Róth M.: E dreptú, că eu nu sciu limba, care se vorbesce în România, dér totú l'am priceputú pe cinstitulú domnú părinte Lucaciu.

Acusatulú: Martorulú mai înainte în depunerile sale a dîșu, că elú a sciutú mai de multú puținú românește, dér că acum a uitatú. Luatu-s'a acesta la protocolú?

Róth M.: Eu am umblatú ca soldatú în Těra românească și atunci am sciutú sé vorbescú, dér acum am uitatú.

Judele Kőlcsei: Care limbă o ai uitatú? Aceea, care se vorbesce în România, séu aceea, pe care o vorbescú și pe la noi și pe care o cunoscú și D-ta?

Róth M.: Pe cea din România. (În publiculú româneșcú se produce unú zîmbetú de compătímire.)

Lucaciu: Décă déră martorulú în limba aceea din România nu scie vorbi, reproducă-mi câteva pasage din vorbirea mea în acea limbă, ce se grăesce aici printre noi, și în care — decât după dēnsulú se admitú aceste două deschiliri, — am vorbitú și eu?!

Róth M.: (după ce reproduce cuvintele acestea interpretele). Eu mē rogú nu sciu și nici că așú fi în stare; le potú spune unguresce, dér românește nu.

Lucaciu: Mě rogú sé se pună la protocolú, că nu scie din cele dîșe sé reproduce în limba română nici o proposițiune.

(Tribunalulú față cu acestea își exprimă numai neplăcerea și denégă prin gesturi, ér procurorulú face nisce observări contrare).

Coroianú: On. tribun. reg.! La observările onorat. procurorú am onóra e reflecta. A dîșu d-lú procurorú, că fórte bine a făcutú on. tribunalú, când a e-nunțatú, că aici nu putemú face prelegeri și școlá limbistică, și când i-a făcutú atenți pe martorú la jurământú și ca sé se cugețe și feréső, ca nu cumva sé acă mărturii mincinoșe. Dér se vede,

și eu sunt convinsú chiar pe basa fașionilorú martorului, că elú nu numai e în nesciință și necunoscință a limbei, dér că chiar pe această basă e și mincinosú. Acesta ar trebui sé fiá convinserea nu numai a d-lui procurorú, ci și a onoratului tribunalú. Aici e o datorință iminentă și indispensabilă a se pune tóte acele întrebări, prin cari s'ar poté desface și arăta neîmpedecatú totú adevărulú. Décă chiar martorulú a spusú, că elú nu scie românește, prin urmare cum se potú lua fașionile și acuzările lui de adevérate?

Procurorulú: Prea greșită mi-se pare observarea d-lui avocatú, că martorulú nu scie românește. E dreptú, că elú a dîșu că a uitatú românește dér numai limba românească din România o-a uitatú ér acesta e mare deosebire. Mě rogú decú a nu trece cu vederea acesta și a se notifica și în protocolú.

Preș.: Mě rogú, omulú la de acestea întrú adevěrú trebuie sé viá în mână. Dér nu amú adusú noi óre în această cauză decisiune? Vě rogú sé nu vě mai ocupați cu de acestea, și prin astfelú de proceduri și șicane sé nu împedecați cursulú liberú și frumosú alú lucrului. Nu potú sé dau locú la astfelú de dispute nemotivate, fără nici unú înțelesú și lungi. Martorulú va fi chiamatú sé jure. Are d-lú apărătorú dreptulú a protesta acesta însé póte sé o facá și numai în apelațiune ce are dreptú sé o facá la finea pertractării. Mě rogú sé nu fimú în lucrulú nostru împedecați și vecsați.

Coroianú: Eu nu vré și nici că m'e voia sé vecsezú pe cineva, cu atátú mai puținú pe on. tribunalú. Eu mē luptú și mē nisuescú numai pentru desvélirea adevărului curatú. E dreptú că on. tribunalú a adusú deja eri o decisiune în această cauză, nu vré sé criticú ađi cum, dér mē rogú eu nu potú primi și nici admite, ca aceea decisiune adusă față c'unú altú martorú, sé se aplice și la acestú casú și la acestú martorú. Decisiunea de eri a tribunalului a avutú locú numai față cu martorii de eri, dér la nici unú casú și la cei de ađi și viitorí. Și o spunú din capul locului, că de câte ori voiu vedé de bine și mise va impune datorința, imi voiu face reflecșiunile și protestele mele în această direcțiune.

Tribunalulú se retrage și aduce o nouă decisiune ce consumă deplinú cu cea de ieri; considerândú, că martorii vorú fi jurați și că depunú unguresce, în limba statului, nu se póte admite ca românește încá sé fiá întrebați și sé reproducă cele dîșe „Lelkük rajta“: „sufletul lorú sé răspundá, dér noi nu vomú face academică limbistică ai cî.“

După această ispravă președintele'lú întrebá pe acusatú decât are a reflecta ceva la reflecșiunile martorului?

Lucaciu: Numai două: 1-a e imposibilú ca elú sé spună adevărulú; 2-a de ar și fi cu putință sé susținá că tóte cele spuse de elú suntú adevěrú, obiectivú suntú false și minciuni.

După acesta d-lú avocatú Coroianú îlú mai întrebá pe martor despre circumstările cum, când și între ce împrejurări și-a iscălitú numele la delațiunea insinuatá pretorului? După-ce răspunde și la cesteia tocmai așa de confusú, câtú de neașteptatú s'au pusú întrebările, — se trimite pe banca martorilorú și sé chiamă martorulú Eremia Petrașú.

SCRILE DILEI.

Din Blășiu se scrie, că Escelența Sa d-lú Archiepiscopú și Metropolitú Dr. Ioanú Vancea s'a decisú a aduce noué jertfe pe altarulú culturai române dăruindú din alú séu 4700 fl. pe sémá școléi de fetițe din Blășiu, 2000 fl. pentru arangiarea unui museu filologicú în Blășiu, ér 3000 fl. pentru înființarea unui fondú de pensiune pe séma profesorilorú dela școléle din Blășiu. Asemenea fapte ge-

neróse și nobile suntú ca sunetulú argintiu alú clopotului, care strábate tóte unghiurile și face sé se înalțe și sé se umple de admirare și de recunoscință tóte inimile. Asemeni fapte vorbescú de sine.

Archiducele Albrecht se afirmă, că va întreprinde dílele acestea o călătorie în Ardealú, cu scopulú de a inspecta armata staționată în diferitele orașe ardelené. Probabilú în septémána viitoare Alteța Sa va sosi la Clușiu. „Kolozsvár“ este informatú din isvorú autenticú, că Alteța Sa va trece cu această ocaziune și în România, pentru a visita pe Suveranii României la Sinsia, unde va petrece o dí.

Darú pentru școlá. Distinsa familiá **Mocsonyi** a dăruitú 1200 fl. pentru redicarea unei frumoșe școlé româneșcú pentru poporulú din comuna Foenú din tractulú Ciacovei. Frumósa școlá, la care vorú funcțiuna 2 învățătorí, va fi gata câtú mai curéndú, și va costa cu totulú 4500 fl. Insemnatú meritú are pentru acesta tinerulú și bravulú preotú de acolo **Nicolae Popa**.

Eminescu. „Neue freie Presse“ din Viena, făcēndú necrologulú regretatului poetú Eminescu, dice între alte elogii, că, alătura cu Alexandri, Eminescu e celú mai insemnatú poetú alú României și elú a probatú în poesile sale că limba română, ce era desprețuitá acum câteva decenii, ca limbă a tēranilorú, este în stare sé satisfacá exegintele cele mai înalte și mai dificile ale creațiunei literare. Díarele din străinătate urmēză a înregistra mórtea lui Eminescu. „Deutsche Zeitung“ din Viena îi consacră lui Eminescu de asemenea unú articolú. „Le Courier du Soir“, vorbindú de mórtea poetului, dice că România a perdutú unú poetú, cu care, cu dreptú cuvēntú, meritá sé se mândréső.

Filoxera. Se vorbesce, că s'ar fi datú de urma filoxerei și în villé dela Bucurdea, Cricău și Tělna, din Comitatulú Albei de josú. În adunarea comitetului administrativú s'a hotărítú a se cere dela guvernú pe cale telegrafică trimiterea unorú specialiști sé cerceteze și sé constate, decât e ori nu adevēratá această scire, care a umplutú de spaimă populațiunea din acele părți.

Contra emigrárilorú la America. Din rapórtele sosite la ministrulú ungurescú de interne, emigrările la America din Těra ungurescă s'au făcutú în timpulú din urmá prin intervenirea doi agenți ai societății pe acții „Hamburg-Amerikanische Paketfahrt“. Agenții se numescú Zeitingher Herman și Zanderev Izsak, cari ca necunoscuți au strábătatú diferitele părți ale tērei, ademenindú cu promisiuni pe locitorí ca sé emigreze la America. Ambii agenți sé aflá astáđi în închisóre preventivá la tribunalulú c. r. din cerculú Wadowicei. Ministrulú ung. de interne a datú o ordinațiune cătrá autorități pentru a paralisa activitatea acestorú agenți și a procede în contra lorú amēsuratú prescrierilorú legeri.

Nu' i vorbá, vorú fi îndemnatú agenții amintiți populațiunea la emigrare, dér dela bine și mulțumire nimenea nu se duce eu tóte indemnurile agenților. Emigréză populațiunea din cauza miseriei și altorú neajunsuri, ca dări mari, esecutiuni, prigoni și a. Acestora sé le puná regimulú capētú și emigrările vorú înceta.

Focú. Astáđi la órele 7 1/2 dimineța a arsú casa rece din cimiteriulú catolicú de pe Livadea-poștei, în Brașovú. Foculú s'a născutú din luminările, ce fuseserá aprinse lângá unú cosciugú, ce se afla în numita casă. Casa, construitá din lemnú, în scurtú timpú fú prefăcutá în cenușá.

A arsú împreună cu ea și cadavrulú unui micú băiatú.

Dedicatú Reginei României. A apărutú în Roma ultimulú volumú de fabule, intitulatú „Mondo fantastico“, de Ernesto Roux și dedicatú scriitórei Carmen Sylva.

După câtú aflá „Românulú“, M. S. Regina României Elisabeta a trimisú dreptú mulțămire o scrisóre fórte măgulitóre d-lui Roux.

Din comitatulú Turda-Arieșú. În adunarea comitetului administrativú, ținutá la 10 Iulie n. c., s'a adusú la cunoscință o dispozițiune a ministerului ung. de finanțe, prin care se interđice incassarea prin esecutiune a dărilorú dela economí, începēndú din 15 Iulie și până după seceratulú sēmēnăturilorú de tómná. Din cauza ivirei floxerei în părțile ardelené, ministrulú de agricultură opresce a se transporta în acestú comitatú vițe de viá și pomi, mai vērtoșú de pe teritoriulú comitatului Těrnavei-micú. S'au incassatú în luna lui Iunie 20,909 fl. dare directá, rēmānēndú restanță de pe întregú anulú 227,926 fl.; în darea militará s'au incassatú 357 fl., restanță 14,545 fl.; în darea de consumú 1100 fl., restanță 8642 fl.; competențe de timbru 5583 fl., restanță 87,624 fl.; fondulú de pensiune alú învățătorilorú 473 floriní, restanță 12,944 fl.

Sokoliștii cehi. În onóra gimnasticilorú (Sokol) cehi, cari au fostú la Parisú, unde Francezii le-au făcutú o primire strălucitá, s'a datú în Praga, la întórcerea lorú, o petrecere pe insula Sofia. Aplause nesfērșite au urmatú cetirei unei telegrame sosite din Francia, de cuprinsulú, că 2000 de gimnasticí adunați în Levallois le trimitú salutári frațilorú lorú cehi. Mii de voci strigará „sé trăsőcá Francia“ și musica întoná Marsiliesa. Poliția a opritú — negreșitt ca sé nu supere pe Germania — arborearea steagurilorú în colorí slave și franceze, precum și atērnarea lampiónelorú cu inscripția „République française“. Cu tóte astea erau destule panclicí în colorí slave și franceze. Precum s'au supēratú foile germane pe Cehi la plecarea, totú așa se vorú supēra și acum din pricina serbărei, pe care o vorú lua ca o demonstrațiá a Cehilorú contra Germaniei.

Tarifulú pe zone trebuie sé se introducă și pe linia căii ferate Deșiu-Valea Someșului, pentru că documentulú de concesiune dispune a se introduce și pe liniile societățilorú schimbările, ce se introducú pe liniile statului. Direcțiunea căii ferate Deșiu-Valea Someșului a hotărítú sé adreseze ministrului de comerțú o representațiune în această afacere pentru stabilirea tarifului.

A rēposatú. Fóia protestantá ungurescă „Apostol“, ce o publica dela începutulú acestui anulú preotulú ev. din Clușiu, Moritz Gratz, și-a datú ortulú popii din lipsă de cetitori.

Creditulú fonciarú urbanú din Iași. Noulú comisarú alú guvernului românú, pe lângá creditulú fonciarú urbanú din Iași, d-lú F. Stelianú, publicá urmátorea convocare în „Monitorulú oficialú“. Considerândú, că capitalulú de revirementú și fondulú de rezervá alú creditului fonciarú urbanú din Iași a ajunsú în disproporțiune cu satisfacerea regulatá a datoriei anuale a creditului: În basa art. 85 din legea din 1873 pentru creditulú fonciarú românú, și a autorizațiunei guvernului, cuprinsá în adresa Nr. 24.952 din 1889, a d-lui ministru de finance, invitá pe d-nii societari a se întruni în adunare generalá estraordinară în ziua de Duminecă, 30 Iulie stilú v. (11 Augustú st. n.) 1889, orele 12 din dí, pentru a avisa la mēsurile necesare pentru continuarea operațiunilorú credi-

ului și la neputință pentru a decide lichidarea societății.

Licitare. Mâine în 4/16 Iulie, la 9 ore a. m., se va licita în cancelaria oficiului cărților funduare din locu casa lui Niculae și Iléna Florea, prețuită cu 255 fl. Comisarul alți licitații e notarul public Iosif Maager.

Invitare la ședința ordinară a camerei comerciale și industriale din Brașov, care se va ține Marți în 16 Iulie n. a. c. după amiezii la 3 ore. (Tergulul cailor Nr. 89.)

Corespondența „Gaz. Trans“.

Iclodă, 26 Iulie 1889.

On. D-le Redactor! Binevoitți a'mi concede, ca în cele următoare să arăt pe scurt onoratalui public cetitor pătania noastră cu dreptul de cărciumărită. Atât înaintea, cât și după 1848, dreptul de cărciumărită a fost alți comunei, dându-se în totu anul în arândă pe calea licitațiunei cu 300-350 fl. și din banii aceia se plăteau notarul, primarul, învătătorul și alți funcționari ai comunei.

Iclodul ar fi o comună mică, abia numără o sută de familii, e situată pe malul dreptu alți Târnavei-mici, în apropierea Blașului și e locuită numai de Români. Foștii nemeși nu au pământu pe hotarul acestei comunei câtu pui piciorul, afară de Il. d-nu Augustinu Lăday, care posede cam 12 jugere.

Incă de pe timpul absolutismului, foștii nemeși au început procesu în contra noastră pentru dreptul de crășmărită care pe încetul s'a continuat până în anul 1883. În acelu anu cam pe la născerea S. Ioană Botezătorul, solgăbirul de atunci R. M. prin ordonanță, nu sciu legală ori ilegală, a confiscat dreptul foștilor iobagi în favorul foștilor nemeși, lăsându foștilor iobagi, respective comunei, numai șese săptămâni de tōmnă și totu de-odată pe crășmarul de atunci l'a oprită de a mai vinde beutură, sigilându-i vasele. La câteva zile după aceea, totu solgăbirul fixă o di de licitația și pe ziua fixată se prezentă în comună, dăr nu s'a insinuat nicu unu licitantu; după aceea fixă alți 2-lea terminu, alți 3-lea terminu etc., dără par'că era făcătura, licitanți nu erau ca'n palmă.

Sătenii au lăsat lucrul într'atata. Destul, că crășmă nu era în comună, beutură nu se vindea decât în săptămânile de tōmnă, când și comuna avea dreptu, după ordonanța solgăbirului; atunci apoi, ce-i dreptu, la tōtă casa era crășmă.

Pe la finea anului solgăbirul ăra publică di de licitația pentru crășmărită din Iclodă pe anul următor 1884, și pe numita di se și prezentă în comună. De astă-dată l'u puseră pécatele pe unu Jidanu din Sâncelă să cumpere dreptul de cărciumărită pe acelu anu și încă numai cu 150 fl., din caru jumătate'i și plăti atunci. Dăr ține-te, Jidove, acum! pune'ti crășmă, decă ai unde! Cu câteva zile înainte de anulă nou vine Jidanul în comună, pentru a'și căuta locu, unde să'și așede butea cu vinarsu, rōgă pe unu, rōgă pe altul, ca să'i țină crășmă, dăr nu s'a învoitū nimenea; merge acasă, vine într'altă di, dăr nicu atunci nu și-a căpătăt omu; venindū a treia ăra, totu așa a pătitū.

Sosesce și 1-a Ianuarie 1884, și cărciumă totu nu era în comună. Jidanul ia o hărtia de 100 fl., vine cu ea în satu cutrierându ulițele, imbiă pe fiă-care locuitoru, cu care se întâlne, să'i țină crășma promițendu'i, că acea bancnotă i-o dă deasupra pe lângă prețul convenit, însă, neînvoindu-se nimenea, și de astă-dată s'a reintorsu acasă cu buzele drimboiate, bătendu-se în pieptu de necazu și blăstămându ăra, în care a făcută tērgu cu solgăbirul.

De ar fi mersu lucrul totă așa, ar

fi fostu bine, dăr s'au aflat și aici cățiva fruntași (4 inși), cari mai alesu în zile de Duminec și sərbători vindeau beutură mai pe sub mână. Jidanul auctendū despre acēsta îi acusă la judecătoria pentru conturbare în posesia, unde înfățișandu-se pe ziua citată, s'au învoitū cu acelu Jidanu să rămână ei arēndași și să plătescă arēnda, pentru acelu anu solgăbirului.

Insă Ilustritatea Sa D-lu Augustinu Lăday din Petrifalău și St. D-nu Albert Elek, not. cerc. din Sâncelă, au binevoitū a mijloci, că anul următor 1885 ăra s'a licitat crășmăritul pe sēma comunei, și de atunci și până acum acelu dreptu l'amū și folosit ărași noi, ca și mai înainte, spre trebuințele nōstre comunale.

Ei, dăr foștii nemeși, îndată-ce a eșitū legea pentru desdaunarea regaliilor a început ărași procesul în contra noastră, care a ajuns până la Curia reg. din Budapesta, de unde cam pe la finea lunii trecute amū primitū sentința de judecată, dată în favorul foștilor nemeși, rămânendu-ne nouă cu începutul anului viitoru 1890 numai dreptul de trei luni.

În 17 Iulie n. c. ăta că pe neastep-tate se prezentă în comună o comisiune dela tribunalul din Ibaștalău, dimpreună cu mai mulți competenți, pentru a încheia pactul de învoire cu sătenii în acēstă causă, dăr atunci, fiindu o di frumosă de lucru, toți ămenii erau la câmpu; în satu nu erau decât copii și câte o babă bătrână; numai unu fruntașu, care din întēmplare era acasă, a subscrisu protocolul de învoire în numele comunei.

Destul că legea desdaunării, aflându comuna în posesiune, suma convenită ăra îi compete ei, ea prin reprezentanții săi și-a insinuat recursu la timpul hotăritu pentru desdaunarea regaliilor, (nefiind procesul încă terminat), și ăta că acum din capitalul, ce se va asemna pentru crășmăritul din Iclodă, numai a patra parte va fi a noastră. Astfel stă lucrul cu regaliile din Iclodă.

Am totu așteptatū, că dăr cineva dintre fruntași comunei își va ridica vocea în publicu și ne va arăta lunei necazul nostru, dăr vădendū, că pe nimenea nu-lu prea dōre, aceea o făcu eu cu aceea rugare, că decă vră unu d-nu advocatū românū ni-ar garanta, că până la finea anului curentu va putē aduce lucrul acolo, ca: desdaunarea să fiă întrēgă a comunei, precum a fostu și crășmăritul, să binevoiescă a se adresa cătră On. Domnū Iosifū Lita, preotū gr. cat. în Iclodă [poșta ult. Blașu], care în înțelegere cu comitetul comună se va înțelegere cu respectivul d-nu advocatū în acēstă causă.

Unu săteanū.

Telegramă part. a „Gaz. Trans.“

Dicsu-St.-Mărtinū, 15 Iulie. Părintele Orbeanū din Iclodă a plecatū ađi la temniță, ca să'și facă pedepsa de 3 zile, la care a fostu condamnatū (și 30 fl. amendă) pentru numele fiului său Horea. La plecare părintale Orbeanu a fostu însoțitū de jumimea din Câmpid, care a luat parte la petrecerea din Dicio-St. Mărtinū. (Să se întorcă sănătosu vrednicul preotū! — „Red. Gaz.“)

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciul biurolui de coresp. din Pesta)

Parisū, 15 Iulie. În ședința camerei s'a pronunțatū în contra deputatului Leherisse censura și eschiderea. Deōrece acesta nu părăsesce tribuna, e scosū din sala de ședințe de unu despărțemētū de soldați. Apoi s'a primitū proiectul de lege, prin care se opresce d'a fi cineva alesū deputatū în mai multe locuri.

În urma hotăriri camerei de

acusațiune, vorū fi trimiși înaintea tribunalului de statū Boulanger pentru atentatū în contra siguranței statului, pentru complotū și pentru defraudarea unei sume de unu sfertū de milionu, precum și Dillon și Rochefort ca urzitori și complici.

DIVERSE.

Copila—pisică. Profesorul de medicină din Parisū Charchot, are în căutare o copilă cu o fire estra-ordinară. În spitalul Salpetriere, decă o strigă pe nume, de-odată și-se arată o copilă drăgălașă, de 14 ani, cu ochi blândi, vineți, cu părū bogatū, auriu, care-i atērnă pe umeri, cu o față atrăgătore și inteligentă. E îmbrăcată într'o haină întunecatăgătită cu roșu și rēspunde cu grația la tōte întrebările asupra etății și obiceiilor ei.

Deodată se schimbă expresiunea feții ei, devenindū mai aspră și ochii ei începū a se învērți înfricoșatū în cavitățile lorū; trăsăturile i-se consumă, gura i-se strînge în într'o clipită bolnavă se aruncă la pământū, umblândū pe mânăși picioare. Acum începū minunile.... ea caută să se vire prin vre-o crepătură cu o îndemănare de necrețutū, sare pe sub mese, pe sub scaune, și decă vrei s'o prinđi, sufă ca o pisică iritată.

Firea de pisică se manifestă din ce în ce mai multū; mēraie ca pisica, se cocoseză ochii îi așintesc înaintea ei și devinū mai scilpicioși... rēsună o mieunare prelungită, care crește totū mai tare ca a unei pisici, pe care o aduc în iritare. Decă arunci în odae unu globulelū de hărtia imboțită, de-odată se pitulă, sare pe elū cu mânăși picioare, își întinde o mână, ca pisica laba, apucă globulelulū și se jōcă cu elū, sărindū în jurul lui și aruncându-lu încolo și încōce.

Deodată, altă schimbare. Jocul încetă și se irită de nou. Se tărăie împrejurū, firește totū pe mânăși pe picioare, și umblă și sgărie și se mușce. Se miaună înfricoșatū, încătū te sperii. În fine ăra e liniștită, își linge mână ca o pisică. Apoi se pune pe spate și bōla îi trece.

În decursul scenei acesteia, care asupra privitorilor face o impresiune de totu durerōsă, nu-i folosesc nimicū ori câtū o strigă și o admoniezi, așa e de perdatū în rolul ei.. se pare, că nu are nimic omenesc în sine. Fiă-care crisă, de felulū acesta, ține 20 minute. Încetândū crisa nu-și aduce aminte de cele petrecute, și se miră, că mânăși suntū sgăriate și hainele murdare.

Casuri de acestea de bōlă s'au întēmplat de repeți-ori în trecut. În suta a 17 călugărițele din Cambrai se cățarau pe arbori și prin miaunătulū lorū îngroziau pe locuitorii din întregū ținutulū. În vătătulū Sauvages istorisesc, că elū a vădūtū bolnavă de felulū acesta, care începea să tremure când vedea unu căne, ăra Raullin spune, că a vădūtū o mânăstire, în care copilele credeau, că suntū prefăcute în pisici și că la anumite ăre de nōpte se mieunau ca pisicele pe coperișe.

Profesorul Charchotū dīce, că nu i-s'a mai întēmplatū unu asemenea casū de bōlă, dăr are destule temeieri a crede, că o va vindeca și o va inapoia sănătōsă părintilorū ei.

Ciocnire și deraliere de trenuri.

Diarele din Galați scriu: Unu tren de marfă, ce a plecat din Galați, între stația Șerbești și Independența, s'a întâlnit cu altu tren de marfă, ce venia din Băcău, la ărele 3 și jumătate dim. și s'a ciocnită așa de tare, încătū ambele mașini, câtū și tōte vagōnele în numărū de 100, s'au stricatū. Consecințele ciocnirii: mōrtea unui impiegatū, rănierea a 5 funcționari și pagubele materiale. Din acēstă ciocnire s'au causatū mōrtea lui Vasilie Chirvasă, manipulantul trenului Nr. 615. Elū lasă o soție și doi copii. Răniți suntū: Stefanū Iconomu,

fochistū, este gravū rănitū și totū corpulū opăritū; Rășcanū Petru, șefū de trenū, gravū rănitū, are o plagă la ochiulū dreptū, din care causă va rămāne chiorū; Nica Vasilie, fochistū, de asemenea gravū rănitū la piciorulū dreptū, aprōpe ruptū; Minietri Paul, conducōtorū; totū corpulū său este o rană; și alți 5-lea unu altū conductorū, totū gravū rănitū și alți carui nume l-amū scōpatū din vedere. Pagubele causate se ridică la peste 200 mii lei, afară de stricăciunile vagōnelorū; tōte vagōnele erau încărcate cu grāne și grānele s'au risipitū pe totū platoulū desaturului.

Pe linia Colonia-Francfurt, lângă stațiunea Rōhmoos, a deraliatū trenulū acceleratū, fiindcă s'a schimbatū falsū macazulū și s'a isbitū cu trei vagōne de pe linia. Optū persōne au fostū omorite și unspredece rănite.

Pētrunși de adēncă durere vē înscințamū despre repausarea multū iubitului meu soțū respective tată

B. G. Popovicū,

cavalerū „stēua Romāniei“ membru fundatorū alți Asociațiunei pentru literatură și cultura poporului românū, alți Societății Academice „Romānia Jună“, furnisorulū curții regale romāne etc. etc.

decedatū din viață Lunī 26 Iunie (8 Iulie) 1889 la 8 ăre dimineța în etate de 65 ani.

Rēmășițele pământesci ale preascumpului și multū regretatului defunctū se vorū înormēnta Miercuri în 28 Iunie (10 Iulie) la 10 ăre a. m.

Gainfahn-Vōslau, 26 Iunie (8 Iulie) 1889.

Aspasie Popovicū, ca soție, Zoe, Lucia, Căsarū, ca copii.

ULTIME SCIRI.

D-lu Corneliu Popū Păcurarū, revisorū școlarū alți județului Râmnicu-Vâlcei, precum ni-se comunică de acolo a fostū destituitū. Scirea acēsta ne-a surprinsū. Așteptamū se cunōscemū motivele destituirei.

Cursulū pieței Brașovū

din 14 Iulie st. n. 1889.

Table with exchange rates for various currencies and commodities like Banenote romănescă, Argintū romănescū, Napoleon-d'ori, etc.

Cursulū la bursa de Viena

din 13 Iulie st. n. 1889.

Table with stock market data for Vienna, including Renta de aurū, Renta de hărtia, and various bond prices.

Editorū și Redactorū responsabilū: Dr. Aurel Mureșianu.

